

Kolla pengarna!

I detta material finns information om Sveriges nya sedlar och mynt och om utbytet som genomförs 2015–2017. Samtliga nya sedlar pryds av några av Sveriges mest kända kulturpersonligheter. Här har vi sammanställt tips på några engagerande entimmeslektioner för årskurserna 4-9 med utgångspunkt från varje sedel och kulturpersonlighet. Dessutom finns det spännande information om sedlarnas säkerhetsdetaljer. Lektionerna är kopplade till kursplanerna i svenska, samhällskunskap, geografi, musik och bild.

Nya sedlar och mynt

Hej! Under 2015 och 2016 får Sverige nya sedlar och mynt. Sedlarna får nya säkerhetsdetaljer med bättre skydd mot förfälskningar. De nya mynten blir mindre, lättare och nickelfria. De nya sedlarna och mynten kommer i två omgångar: oktober 2015 och oktober 2016.

SVERIGES RIKSBANK

Postadress: 103 37 Stockholm

Besöksadress: Brunkebergstorg 11

Telefon: 08-787 00 00 Fax: 08-21 05 31

E-post: registratorn@riksbank.se

www.riksbank.se

Tidplan

Med start 2015 får Sverige nya sedlar och mynt.

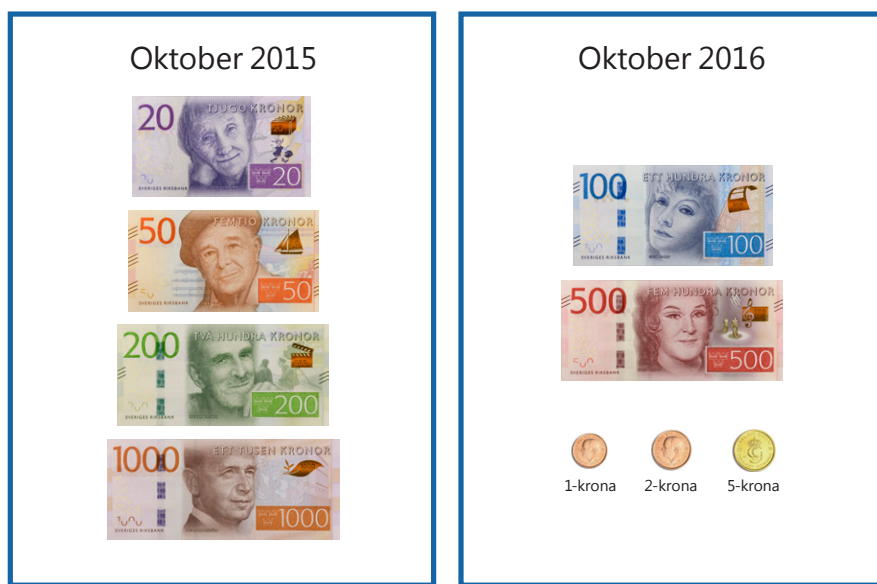
20-, 50-, 200- och 1 000-kronorssedlarna är giltiga betalningsmedel från den 1 oktober 2015.

100- och 500-kronorssedlarna samt de nya 1-, 2- och 5-kronorna är giltiga betalningsmedel från oktober 2016.

Efter den 30 juni 2016 är de gamla 20-, 50- och 1 000-kronorssedlarna ogiltiga.

Efter den 30 juni 2017 är de gamla 100- och 500-kronorssedlarna samt de gamla 1-, 2- och 5-kronorna ogiltiga.

10-kronan kommer att vara kvar oförändrad.

Undersök de nya sedlarna

Här följer några frågor som kan användas för att introducera och ta reda på mer om sedel- och myntutbytet. Använd gärna Riksbankens webbplats (www.riksbank.se), appen Kolla pengarna eller informationsbroschyren som Riksbanken gett ut.

Det allra bästa är förstås om du som lärare har tillgång till några sedlar som eleverna kan undersöka och känna på.

De nya sedlarna är tillverkade i ett papper av bomullsfibrer, vilket ger papperet en speciell känsla. Sedelpapperet är inte fluorescerande, vilket betyder att det inte återger något ljus i UV-belysning (annat papper kan lysa upp blåaktigt). Sedlarna har särskilda detaljer i koppartryck som gör det lättare för synskadade att skilja dem åt.

Vicka på sedeln – se att den är äkta

De nya sedlarna har nya säkerhetsdetaljer som ska göra dem svåra att förfalska. Genom att vicka på sedeln kan du kontrollera att den är äkta.

Säkerhetsband

Ett lodrätt band med tre fönster. I fönstren finns bilder som rör sig och växlar motiv mellan KR och en kungakrona när du vickar på sedeln. Placeringen av säkerhetsbandet kan variera något i sidled mellan olika sedlar.

Färgskiftande bild

Bild som skiftar färg gradvis mellan guld och grönt när du vickar på sedeln. Bilden anknyter till personen på sedeln, och i bilden finns även sedelns valörsiffra.

Vad hittar du på sedeln?

- Undersök och känn på sedeln. Hur känns den?
- Känner du igen personerna och landskapsbilderna på sedlarna?
- Vad hittar du för andra motiv och detaljer på sedeln? Berätta.

Leta efter säkerhetsdetaljerna

- Varje sedel har en mängd olika säkerhetsdetaljer (färgskiftande bild, säkerhetsband, koppartryck, vattenmärke, säkerhetstråd, genomsiktscbild och mikro- och minitexter är några exempel). Hur många kan du hitta? Lär dig mer om samtliga säkerhetsdetaljer:
<http://www.riksbank.se/sv/Sedlar--mynt/Sedlar/Akta-eller-falsk/Sakerhetsdetaljer-nya-sedlar/>
- Leta på sedlarna och sök efter de färgskiftande bilderna. Vad föreställer de? Vad har de för koppling till personen på sedeln?
- På varje sedel finns flera mikro- och minitexter som har med personen på bilden att göra. Hittar du några? Vad står det? (OBS! Mikro- och minitexterna finns inte i appen Kolla pengarna, här krävs en äkta sedel.) Läs mer om vilka texter som finns på varje sedel:
<http://www.riksbank.se/sv/Sedlar--mynt/Sedlar/Nya-sedlar/>
- Varför tror du att det finns så många olika säkerhetsdetaljer på varje sedel?
- Vilken säkerhetsdetalj tror du är svårast att förfälska?

Vad vet du om de nya sedlarna och mynten?

- Vilka sedelvalörer är nya? Vilka blir ogiltiga?
- Från vilket datum är de nya sedlarna giltiga?
- Från vilket datum är de gamla sedlarna ogiltiga?
- Vad händer med mynten? Vilka är nya, vilka blir ogiltiga?

Vem är på sedeln?

- Förr i tiden hade vi ofta porträtt av svenska kungar på sedlarna. Varför då, tror du?
- Vilka personer finns avbildade på de nya sedlarna?
- Varför tror du att det inte finns några svenska kungar på de nya sedlarna?

Varför byta?

- År 1987 blev 1-kronasedeln ogiltig, 1992 blev 10-öringen ogiltig och 2010 försvann 50-öringen. Varför tog Riksbanken bort dem, tror du?
- Varför tror du att Riksbanken har bestämt att vi ska byta till nya mynt och sedlar?

Cash is king?

- Vad finns det för fördelar med att betala med sedlar och mynt jämfört med att betala elektroniskt eller med betalkort?
- Behöver vi verkligen sedlar? Vad tror du skulle hända om vi bara kunde betala elektroniskt eller med betalkort?

Kolla pengarna-appen och Sedelkollen

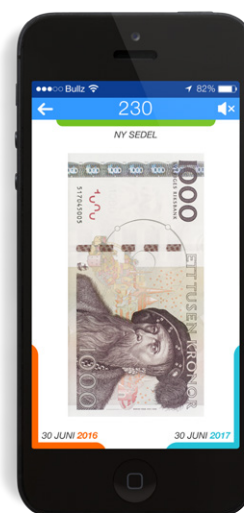
Kolla pengarna är Riksbankens app som på ett enkelt sätt ger dig full koll på Sveriges nya sedlar och mynt. Lär dig vilka datum som gäller genom att spela sedelspelet eller utforska de nya sedlarnas säkerhetsdetaljer för att kunna skilja en äkta sedel från en falsk.

Vill du veta mer om sedel- och myntutbytet kan du lyssna till informationen på svenska eller engelska, eller läsa Riksbankens informationsbroschyr som finns i pdf-form på svenska, engelska och ytterligare 29 olika språk. Skannar du sedeln du håller i handen får du valören uppläst av självaste riksbankschefen Stefan Ingves.

Appen har följande funktioner:

- Sedelkollen: spel som går ut på att sortera sedlarna efter vilka som är nya och när de gamla blir ogiltiga. Ju snabbare du sorterar, desto mer poäng får du.
- Utforska sedeln: skanna sedeln du har i handen och få valören uppläst. Är det en gammal sedel får du också veta från vilket datum sedeln är ogiltig.
- Sedelgalleri: lär dig om de nya sedlarnas säkerhetsdetaljer och hur du känner igen en äkta sedel.
- Lyssna och läs: lyssna på information om sedel- och myntutbytet på svenska eller engelska, samtidigt som du kan läsa motsvarande text.
- Other languages: hitta snabbt till information om sedel- och myntutbytet på 30 olika språk.
- Pushnotiser: få påminnelser om när de gamla sedlarna och mynten blir ogiltiga.

Appen finns för Android, iPhone och iPad och är gratis att ladda ned och använda. Du laddar ner den från Google play eller App Store.

Kulturpersonligheter

Samtliga sedlar i den nya sedelserien har en känd kulturpersonlighet på framsidan, och det är första gången det händer. Tidigare har det alltid funnits en kung på någon eller några av sedlarna.

På baksidan av varje sedel finns ett naturmotiv från ett av Sveriges landskap. På till exempel den nya tjugolappen är det Småland eftersom Astrid Lindgren på sedelns framsida förknippas med just det landskapet. Detsamma gäller även personerna och naturmotiven på de andra sedlarna.

Personerna som porträtteras på sedlarnas framsida har valts ut enligt särskilda kriterier. De har alla gjort stora kulturella insatser – de har skrivit böcker eller musik, regisserat filmer, varit skådespelare eller sångare eller haft en betydelsefull inverkan inom andra områden. De har varit verksamma på 1900-talet, har en folklig förankring och ett internationellt anseende. Fördelningen mellan kvinnor och män är lika och det finns en historisk distans till personerna.

Här hittar du alla personerna på sedlarna och förslag på uppgifter i anslutning till varje sedel. Välj bland uppgifterna och arbeta med de som passar målgruppen bäst.

Mer information om sedelmotiven:

<http://www.riksbank.se/sv/Sedlar--mynt/Sedlar/Nya-sedlar/>

Astrid Lindgren

Barnens Astrid hyllas på nya tjugolappen

Astrid Lindgren är utan tvekan en av Sveriges och kanske världens mest kända barnboksförfattare. Hon har skrivit om *Pippi Långstrump*, *Emil i Lönneberga*, *Ronja Rövardotter*, *Karlsson på taket*, *Madicken*, *Bröderna Lejonhjärta* och många fler. Hennes böcker har sålts i över 145 miljoner exemplar och har översatts till 95 språk. Från oktober 2015 hittar du Världens bästa Astrid och Pippi Långstrump på vår nya tjugolapp.

På baksidan av sedeln finns ett naturmotiv från Småland, där Astrid Lindgren växte upp. Här kan du även se Smålands landskapsblomma, linnea.

Diskutera och fundera

- Astrid Lindgren har skrivit en massa barnböcker. Du känner säkert till några av dem. Hur många av böckerna kan du komma på?
- Vilka av hennes karaktärer känner du till? Vem är din favorit? Berätta varför.
- Varför tror du att Astrid Lindgrens böcker och filmer är så populära bland barn över hela världen?

Vad säger citatet?

”Ibland måste man göra saker man inte vågar, annars är man ingen människa utan bara en liten lort.”, säger Jonatan i boken *Bröderna Lejonhjärta* när han ska ut och kämpa mot draken Katla.

- Vad tror du att Jonatan menade med det?
- Ibland är det bra att göra saker man egentligen inte vågar för att stå upp för det man tror på. Kan du komma på någon sådan situation? Berätta.

Hitta på eget

- Tänk dig att du fick träffa någon av Astrid Lindgrens kända barnboksfigurer, vilken skulle det vara? Berätta varför du skulle vilja träffa just henne/honom?

Ta reda på mer

- Astrid Lindgren var väldigt engagerad i samhällsfrågor. Ta reda på några saker som hon kämpade för. Varför tror du att just de frågorna var viktiga för Astrid Lindgren?

Koll på landskapet

- På baksidan av sedeln ser du en bild av ett landskap som ofta förknippas med Astrid Lindgren. Vilket är landskapet? Kan du komma på något som är typiskt för just det landskapet?
- På bilden ser du även landskapsblomman linnea. Vem tror du kom på det namnet? (Ledtråd: det var hans favoritblomma och han hette Carl i förnamn.)

Evert Taube

Hela Sveriges Taube på nya femtiolappen

Evert Taube var trubadur, kompositör, konstnär och författare. Mest känd är han för alla de visor han skrev – sammanlagt över 200 stycken. Några av dem har du säkert hört. Visorna handlar om äventyr till både sjöss och på land, om Bohusläns och Stockholms skärgård, naturens skönhet och om kärleken förstås. *Frithiof Andersson*, *Rönnerdahl*, *Maj på Malö* och lilla *Ellinor* är bara några av de karaktärer som vi möter i hans texter. Från oktober 2015 hittar du Evert Taube på den nya femtiolappen.

På sedelns baksida finns en bild som illustrerar landskapet Bohuslän, ett av Evert Taubes många inspirationsställen. Där ser du även Bohusläns landskapsblomma, vildkaprifol, samt en av hällristningarna i Tanum som ingår i UNESCOs världsarvslista.

Diskutera och fundera

- Evert Taube skrev sånger och dikter om äventyr i främmande länder, naturen i Sverige och den eviga kärleken. Varför tror du han blev så älskad av det svenska folket?
- Evert Taube är känd för sina visor. Vad är egentligen en visa? Känner du till några visor? Vad är det för skillnad på en visa och en poplåt?

Vad säger citatet?

”Min älsklång, du är som en ros, en nyutsprungnen skär, ja, som den ljuvaste musik, min älskade, du är.”, ur visan *Min älsklång* av Evert Taube.

- Vad använder Evert Taube för liknelser för att visa att han verkligen älskar den han sjunger till?
- Vilken liknelse eller symbol skulle du använda för att berätta att du gillar någon väldigt mycket?

Hitta på eget

- Evert Taube skrev ofta om kärleken, naturen, äventyr och hur härligt det är att leva. Pussla ihop en egen liten dikt, inspirerad av Evert Taube. Ta hjälp av de här orden: ros, solsken, sjung, blommor, näktergal, ung, kär, dansa, vacker.

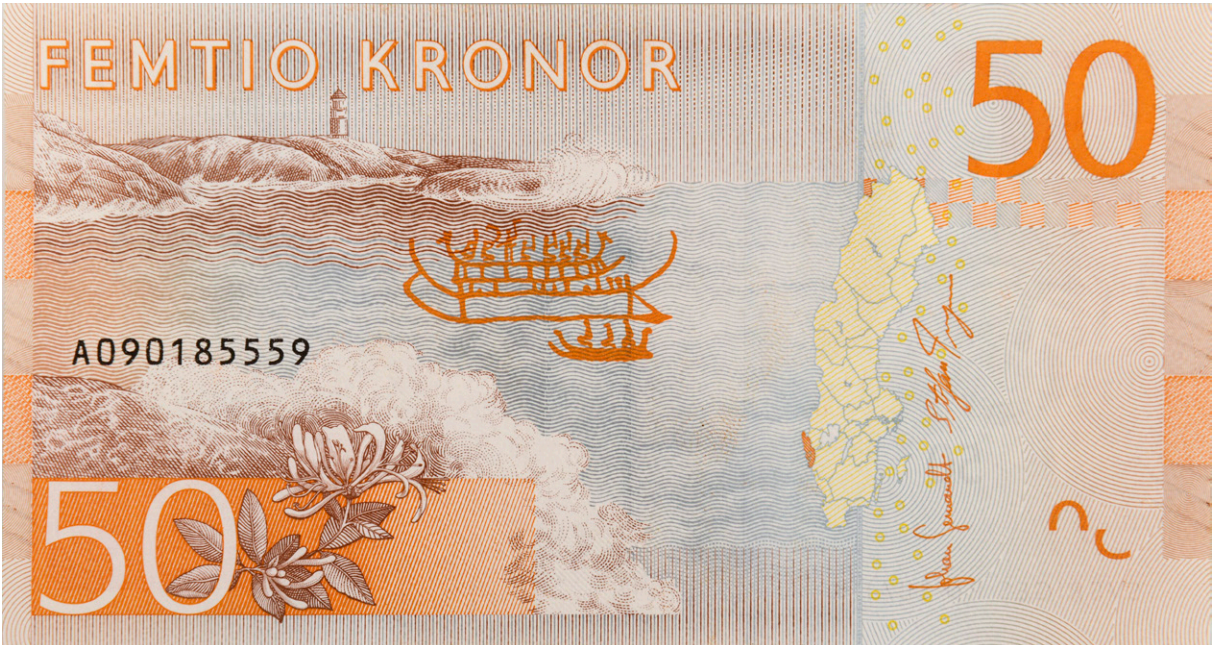
Ta reda på mer

- Pampas, Rio de Janeiro, Furusund och Havanna är några platser i världen som Evert Taube sjunger om. Välj en av platserna och ta reda på mer om den. Var ligger denna plats? Vad kännetecknar platsen?
- På baksidan av sedeln finns en bild på en av hällristningarna i Tanum. Ta reda på mer om dem. Hur gamla är de? Vad tror du människorna ville säga med sina bilder?

Koll på landskapet

- På baksidan av sedeln finns ett landskap där Evert Taube hämtade inspiration. Beskriv vad du ser.
- Vad heter landskapet på baksidan av sedeln? Var i Sverige ligger det? Beskriv.

Evert Taube

Greta Garbo

Den nya hundralappens stora stjärna

Greta Garbos filmkarriär började i Stockholm, men fortsatte nästan genast till Hollywood i USA, där hon gjorde stor succé. *Drottning Christina*, *Gösta Berlings saga*, *Mata Hari*, *Anna Karenina*, *Kameliadamen* och *Ninotschka* är några av hennes största filmsuccéer. Greta Garbos liv följde filmens utveckling. Hennes första filmer var svartvita och utan ljud. Några år senare kom ljudfilmen och till sist även färgfilmen. Den världskända skådespelerskan var tidigt känd för sin skygghet. Hon gav aldrig några intervjuer och skrev aldrig några autografer. Hon svarade aldrig på beundrabrev och gick aldrig på filmpremiärer. Men trots att hon så ofta höll sig undan allmänhetens blickar är hon än idag känd som en av de största Hollywoodstjärnorna. I oktober 2016 är det premiär för den nya hundralappen med Greta Garbos porträtt!

På baksidan av sedeln finns bilder på Stockholm och Södermalm där Greta Garbo växte upp. Stockholm ligger i både Södermanland och Uppland och därför finns två landskapsblommor, vit näckros och kungsängslilja, med på bilden.

Diskutera och fundera

- Greta Garbo var hemlighetsfull och tyckte inte om uppmärksamhet. Trots det var hon mycket populär och älskad över hela världen. Varför tror du vi är så intresserade av filmstjärnor och kändisar?
- Greta Garbos första filmer var stumfilmer. Vad är en stumfilm? Hur tror du det var att göra en stumfilm på 1920-talet, jämfört med att göra en film idag?

Vad säger citatet?

”Ett leende sker på ett ögonblick, men minnet av det kan finnas kvar en livstid.”,
sa Greta Garbo.

- Håller du med om citatet? Varför då?
- Ge exempel på en situation när ett leende kan vara bra att använda.

Hitta på eget

- Gör en svartvit stumfilm på några minuter tillsammans med några kompisar. Använd en mobilkamera. Hur får man tittaren att förstå vad det handlar om när man inte kan säga något?

Ta reda på mer

- Stumfilmen var stor på 1920-talet fram till dess att ljudfilmen tog över på 1930-talet. Ta reda på några kända stumfilmer som Greta Garbo var med i. Leta efter filmklipp på Youtube.

Koll på landskapet

- Greta Garbo föddes och växte upp i en svensk stad som finns avbildad på baksidan av sedeln. Vilken stad är det? Leta efter detaljer i bilden. Känner du igen några byggnader?
- Det finns två landskapsblommor i bilden, näckros och kungsängslilja. Varför då, tror du?

Greta Garbo

Ingmar Bergman

Mästerregissören pryder Sveriges nya tvåhundraapp

Ingmar Bergman räknas som en av de främsta regissörerna i filmhistorien. Han är även en av Sveriges internationellt mest kända kulturpersonligheter. *Det sjunde inseglet*, *Smultronstället*, *Tystnaden*, *Scener ur ett äktenskap* och *Fanny och Alexander* är bara några av hans många filmer. Filmerna handlar ofta om de stora frågorna – om livet och döden, om tro, hopp och kärlek, om relationer mellan människor och alla tankar vi bär på. Från oktober 2015 hittar vi Ingmar Bergmans porträtt på den nya tvåhundraappen.

På sedelns baksida finns en illustration av raukar på Gotland, ett landskap med stark anknytning till Ingmar Bergman. Han bodde i över fyrtio år på Fårö och gjorde många av sina största filmer där. Även Gotlands landskapsblomma, murgröna, finns avbildad på baksidan av sedeln.

Diskutera och fundera

- Vad gör egentligen en filmregissör?
- På sedelns framsida finns en säkerhetsdetalj i form av en symbol. Vad föreställer symbolen? Hur använder man en sådan?

Vad säger citatet?

”Jag vet nämligen att vi med filmens hjälp kan tränga in i hittills obesedda världar, verkligheter utanför verkligheten.”, har Ingmar Bergman sagt.

- Vad tror du att han menade med det?
- Har du sett en film som du tycker visar något mer än verkligheten? Vad heter filmen? Vad handlar den om?

Hitta på eget

- Ingmar Bergmans filmer handlade ofta om de stora frågorna – livet, döden, kärleken och hur svårt det kan vara att leva tillsammans. Tänk om du fick göra en långfilm. Vad skulle den handla om?

Ta reda på mer

- Känner du till någon av Ingmar Bergmans filmer? Ta reda på mer om en av hans filmer.

Koll på landskapet

- Titta på baksidan av sedeln, vad ser du där? Vad kallas de höga stenformationerna? Hur har de bildats?
- Vilket landskap är det som förknippas med Ingmar Bergman? Kan du komma på något speciellt med just det landskapet?

Ingmar Bergman

Birgit Nilsson

Älskad sopran gör entré på nya femhundraappen

Birgit Nilsson föddes i Västra Karups socken i Skåne. Hennes sångröst tog henne till Operan i Stockholm och vidare ut i världen, från La Scala i Milano till Metropolitan i New York och Operahuset i Sydney. Birgit Nilsson gjorde succé på världens stora operascener. *Aida*, *Tosca*, *Electra*, *Brünnhilde*, *Isolde* och *Turandot* är några av hennes mest kända rolltolkningar. Hon ansågs även vara sin tids ledande Wagner-sopran. I oktober 2016 gör "La Nilsson" entré på Sveriges nya femhundraappen!

Öresundsbron på baksidan av sedeln symboliserar landskapet Skåne, där Birgit Nilsson växte upp på gården Svenstad som idag är ombyggd till ett museum tillägnat henne. Även Skånes landskapsblomma prästkrage finns på sedelns baksida.

Diskutera och fundera

- Birgit Nilsson kallades ibland för "primadonna". Vad är en primadonna? Hur är man då? Känner du till någon artist som du skulle kalla primadonna idag?
- Vilken sorts musik är opera? Vad tänker du på när du hör ordet opera?
- Vad är det för skillnad mellan opera och melodifestival?

Vad säger citatet?

"När man sjunger för en entusiastisk publik och känner dess begeistring och värme strömma mot en, då har inga ansträngningar varit för stora.", har Birgit Nilsson sagt.

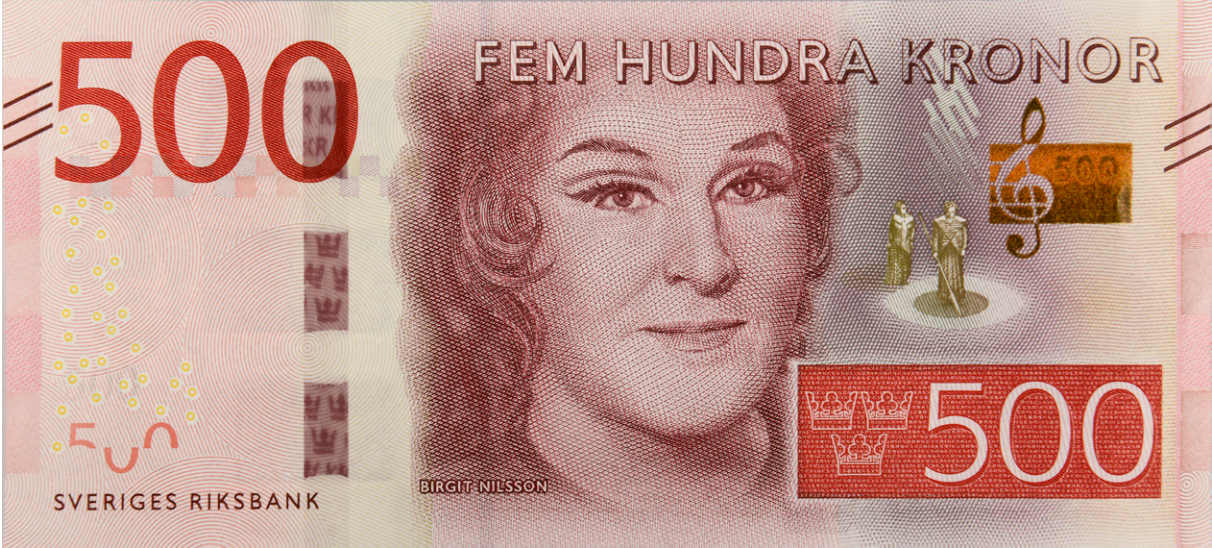
- Vad tror du hon menade med citatet?
- Ge exempel på andra yrken där publikens entusiasm är en stor drivkraft?

Ta reda på mer

- Ta reda på mer om en opera som Birgit Nilsson medverkat i.
- Lyssna på en opera. Hur låter det? Vad tycker du om det?

Koll på landskapet

- På baksidan av sedeln finns Sveriges längsta bro avbildad. Vad heter den? Mellan vilka städer går den?
- Vilket landskap förknippas med Birgit Nilsson? Vad vet du om det landskapet?

Dag Hammarskjöld

FNs generalsekreterare på nya tusenlappen

Dag Hammarskjöld var nationalekonom, jurist, diplomat och författare. Mest känd är han som FNs generalsekreterare från 1953 och fram till sin död 1961. Att vara generalsekreterare i FN har kallats världens mest omöjliga jobb. Men Dag Hammarskjöld gjorde framsteg med ”den tysta diplomatins strategi”. En av hans största insatser i FN var att anordna två viktiga konferenser för nedrustning av atomvapen. Hammarskjöld omkom i en flygolycka i nuvarande Zambia och sörjdes av en hel värld. Samma år som han gick bort tilldelades han Nobels fredspris postumt. Det finns två platser i Sverige som Dag Hammarskjöld ofta sökte sig till för att få lugn och ro – Backåkra i Skåne och Abisko i svenska fjällvärlden. Från oktober 2015 pryder Hammarskjölds porträtt den nya tusenlappen.

En vy över några toppar i Sareks nationalpark samt en illustration av Lapplands landskapsblomma, fjällsippa, pryder baksidan av sedeln. Lappland förknippas ofta med Dag Hammarskjöld som hade ett stort fjällintresse. Man kan idag vandra längs Dag Hammarskjöldleden med start i Abisko.

Diskutera och fundera

- Dag Hammarskjöld var FNs generalsekreterare. Vilket är FNs viktigaste uppdrag? Varför tror du jobbet som FNs generalsekreterare har kallats världens mest omöjliga jobb?
- På framsidan av sedeln finns en säkerhetsdetalj i form av en olivkvist. Vad symboliserar den? Varför tror du man har valt den symbolen?

Vad säger citatet?

”Mät aldrig bergets höjd förrän du nått toppen. Då ska du se hur lågt det var.”,
ur boken *Vägmärken* av Dag Hammarskjöld.

- Vad tror du han menade med det?
- Kan du komma på någon situation där det skulle kunna vara lämpligt att använda citatet?

Ta reda på mer

- Dag Hammarskjöld dog i en flygolycka i dagens Zambia. Omständigheterna kring kraschen är fortfarande oklara. Ta reda på mer om vad som hände och hur man ser på händelsen idag.

Hitta på eget

- Tänk dig att du fick hålla ett tal i FN. Vad skulle du säga? Skriv ett kort tal med ett tydligt budskap.

Koll på landskapet

- Beskriv vad du ser på baksidan av sedeln. Var hittar man den sortens natur?
- Vad heter landskapet vars natur Dag Hammarskjöld ägnade stort intresse? Vad har landskapet för speciella kännetecken?

Inspireras av några kända tal:

Malala Yousafzai:

<https://www.youtube.com/watch?v=gCg2FyTiBoI>

Emma Watson:

<https://www.youtube.com/watch?v=e9SUAcNIVQ4>

Severn Suzuki:

<https://www.youtube.com/watch?v=uZsDliXzyAY>

Dag Hammarskjöld

Vill du arbeta med alla sedlar?

Här följer förslag på några övningar för den som vill arbeta med alla sedlarna samtidigt.

- **Viktigaste insatsen.** Vilken kulturpersonlighet tycker du har gjort den viktigaste insatsen? Berätta varför du tycker så.
- **Snyggaste sedeln.** Vilken sedel tycker du är snyggast? Förklara vad det är du tycker om med just den sedeln.
- **Framtidens sedel.** Finns det någon person du skulle vilja se på en sedel i framtiden? Vilken person skulle du välja? Vilken valör på sedeln passar bäst? Berätta hur du tänker.
- **Landskapsresan.** Gör en resa mellan de landskap som finns på sedlarnas baksida. Berätta om en plats i varje landskap som du skulle vilja besöka. Ta fram en typisk sak för varje landskap.
- **Blommor.** Är du intresserad av blommor? Vilka av landskapsblommorna som finns på sedlarnas baksida har du sett i verkligheten?
- **Min egen sedel.** Gör din egen 100-kronorssedel. Välj en person som du vill ha på din sedel. Välj även några detaljer och symboler som du tycker kännetecknar personen. Hur skulle du utforma baksidan på din sedel? Ge exempel på säkerhetsdetaljer som du tycker att din sedel behöver. Rita en skiss av din sedel, färglägg och gör den så snygg du kan.

Mer om pengar

Fakta om pengar

- Vad är egentligen pengar? Vad krävs för att det ska gå att använda pengar i ett samhälle?
- Vad finns det för alternativ till pengar?

Hur mycket pengar finns det?

- Hur stort är värdet av alla de mynt och sedlar som är i omlopp i Sverige idag? Sök på Riksbankens hemsida: <http://www.riksbank.se/sv/Sedlar--mynt/Statistik/>
- Har värdet på mynt och sedlar i samhället minskat eller ökat de senaste åren? Vad beror det på, tror du?

Pengars värde

- Förr i tiden kunde man köpa godis för tioöringar och femöringar, men det går inte längre. Varför då, vad är det som har hänt?
- Vad tror du skulle hända med priserna om var och en i hela Sverige fick en miljon kronor av Riksbanken?
- Varför är det så viktigt att värdet på pengar i samhället är stabilt?

Hur använder du dina pengar?

- Hur mycket pengar gör du av med på en vecka? Vad är viktigast för dig? Vad kan du vara utan?
- Hur viktigt är pengar för dig? Berätta hur du tänker.

Pengar som gör nytta

- Du får en miljon kronor på ett villkor – att pengarna används till något som skapar nytta och leder till något positivt. Hur skulle du använda din miljon? Motivera ditt val. På vilket sätt skapar du nytta? För vem?

Om Riksbanken

Riksbanken är Sveriges centralbank. Vi ger ut sedlar och mynt. Vi ser också till att pengarna behåller sitt värde och att betalningar kan ske säkert och effektivt.

Ett fast penningvärde

Det är Riksbankens uppgift att ge ut sedlar och mynt. Riksbanken ska också se till att pengarna behåller sitt värde. Det kallas för penningpolitik och målet är att hålla inflationen, den allmänna prisstegringen, låg och stabil. Om inflationen blir för hög stiger priserna på varor och tjänster, och då blir pengarna allt mindre värda. Målet är att priset på varor och tjänster i samhället inte ska öka mer än 2 procent per år.

Riksbanken kan påverka inflationen och den ekonomiska utvecklingen genom att höja eller sänka den så kallade reporäntan. Reporäntan är den ränta som banker betalar för att låna pengar av Riksbanken. Om inflationen är låg kan Riksbanken sänka reporäntan för att få fart på ekonomin, och om inflationen stiger alltför mycket höjer man reporäntan. Reporäntan påverkar alltså andra räntor i ekonomin och på så sätt kan Riksbanken styra inflationen och den ekonomiska aktiviteten i samhället.

Ett säkert och effektivt betalningsväsende

Banken har också i uppdrag att se till att betalningarna i det finansiella systemet kan ske säkert och effektivt. Riksbanken analyserar och övervakar stabiliteten i det finansiella systemet för att tidigt upptäcka förändringar och saker som kan leda till störningar. I en krissituation kan Riksbanken under vissa förutsättningar ge tillfälligt likviditetsstöd till banker.

Riksbankens självständiga ställning

Riksdagen har gett Riksbanken en självständig ställning. Det betyder att Riksbanken fattar beslut utan att ta direktiv från någon annan. Genom att delegera uppgiften att hålla inflationen låg och stabil till Riksbanken har riksdagen gett penningpolitiken ett långsiktigt perspektiv och skapat goda förutsättningar för att inflationsmålet ska uppfattas som trovärdigt. Läs mer om Riksbanken här:

<http://www.riksbank.se/sv/Riksbanken/>

Mer studiematerial om Riksbanken

Vad gör Riksbanken? Vad händer när räntan ändras? Vad är inflation? Det är några av de frågor som besvaras i de filmer om Riksbanken som finns på vår webbplats. De riktar sig till den som vill veta hur Riksbanken arbetar för att Sverige ska ha stabil inflation och finansiell stabilitet.

Filmerna kan användas i undervisningssyfte och som stöd finns en studiehandledning (pdf). Handledningen ska ge gymnasielärare ett enkelt och användbart verktyg för att utveckla elevernas kunskap om Riksbanken, samhällsekonomi och hur ekonomin påverkar olika aktörer i samhället.

Till varje film finns ett arbetsblad med faktafrågor och diskussionsfrågor.

Filmerna och studiematerialet hittar du här:

<http://www.riksbank.se/sv/Riksbanken/Filmer-om-Riksbanken/>